

Duurzaamheid: een echt vak op het Berlage Lyceum

Duurzaamheid een *echt* vak

Felix Spee
Docent sustainability
Berlage Lyceum
Amsterdam

Duurzaamheid als nieuw vak

**Radboud Universiteit Nijmegen maakt duurzaamheid
standaard onderdeel van het curriculum van alle
opleidingen**

NOS, 18 november 2021

Bij biologie / aardrijkskunde / economie / scheikunde
als hoofdstukken in de methoden

Voorbeeld Nectar: Kwetsbare ecosystemen (5V)

A sustainable lifestyle (3H/V)

Mag wat substantiëler?

Inhoud workshop:

- Nieuws & Onderzoek
- Opzet vak sustainability
- Inhoud en methodiek
- Didactiek en motivatie
- Bij jou op school

Nieuws afgelopen weken

Great Barrier Reef verkeert in levensgevaar

NOS Nieuws • Vrijdag 29 maart 2019, 01:27

Vlinderpopulatie in ruim een eeuw met meer dan 80 procent gedaald

Jongeren minder klimaatbewust dan ouderen

Vliegen vaker, douchen langer, zetten verwarming niet laag

Interview met Lisa Doeland in Volkskrant Magazine:

We gaan ten onder, hoe bereiden we ons het beste voor?

Welk jaar?

Panini

FantaStickers

Anecdote

Remco van stichting ROEF
over tijdelijke locatie
bovenbouw Berlage Lyceum

Onderzoek

Nature 21 maart 2024: Climate of fear

How should we cope with the uncertainties of climate change?

Essay van Adam Sobel

Niet vragen: hoe gedoemd zijn we?

Maar vragen: wat kunnen we doen?

- Ook symbolische stappen zijn stappen
- Concentreren op aanpassen meer dan op oplossen

Onderzoek onder jongeren

Onderzoek 2019: goede klimaatlessen werken door op ouders
(vooral dochters goed in overbrengen van de boodschap)

In: Nature Climate Change, mei 2019

Overzichtsonderzoek 2020: betekenisvol duurzaam gedrag leidt tot
gevoelens van geluk

In: IOP science, december 2020

Onderzoek Lancet 2021 onder 10.000 jongeren: grote zorgen over
duurzaamheidsbeleid van regeringen in tien landen;
leidt tot angst en sterke gevoelens van kwetsbaarheid.

In: The Lancet, september 2021

Onderzoek Universiteit van Utrecht psychologie

Jongeren raken gemotiveerd om in actie te komen

- Als ze onrechtvaardigheid zien / herkennen
- Als ze zelf hun keuzes mogen maken

Onderzoek Universiteit van Utrecht wetenschapseducatie

In kaart brengen leerlingperspectief en leerprocessen duurzaamheid

Van bovenaf of van onderaf?

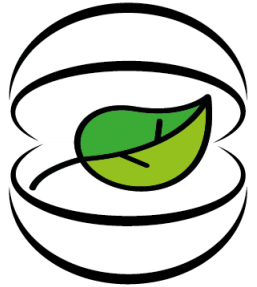

Sustainability

2022/2024

een succesvolle pilot

NADO

Nederlandse
Academie voor
Duurzaam
Onderwijs

✘ GGD
✘ Amsterdam
✘

avantium

 Amsterdam UMC
Universitair Medische Centra

TATA STEEL

ROEF

GROWY
All you need is leaf

Vak Sustainability: didactiek

Leerlingen werken in groepjes van 4-5 op technasium-manier
echte duurzaamheidsproblemen bij
echte bedrijven / stichtingen / organisaties

Grote opdrachten: 20-25 uur

Vooraf: ***Positief*** vak

Boodschap: *duurzaamheidsproblemen zijn op te lossen*

Vak van *vaardigheden*, niet van kennis

Gericht op zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid

Excursie naar Growy, vertical farming company

Overzicht van een schooljaar sustainability

Start:

Pitches leerlingenteams

Pitches bedrijven / organisaties / stichtingen

Slot:

Leerlingen presenteren hun uitwerkingen / oplossingen voor hun klanten.

Cliënten geven eendoordeel door aan docent.

Veel bedrijven / stichtingen / organisaties bereid mee te werken:

22-23 Amsterdam UMC / TATA / Stichting ROEF / Growy / GGD / Amstelaar Food Forest /

23-24 Chrononauten / Amsterdam Rainproof / Avantium / Georgina Stevens

Tell us which 3 qualities you possess and are proud of:

Didactiek en motivatie

Samenstelling leerlingenteams:
Op basis van vaardigheden

Motivatie:

Leerlingenteams kiezen zelf hun opdracht

Moeten zelf verantwoording afleggen

Bezig met *echte* duurzaamheidsproblematiek

Taking the lead	☐
Present well	☐
Working together well	☐
Finding out	☐
Organize	☐
Perform well	☐
Responsible	☐
Listening well	☐
Giving your opinion	☐
Perseverance	☐
Improvise	☐
Creative	☐
Create ambiance	☐
Helpful	☐
Accurate	☐
Honour your commitments	☐

Didactiek en motivatie

Didactiek:

- Keuze opdracht aan groep
- Groepsleider aanspreekpunt
- Groep moet zelf contact leggen met organisatie
- Docent gebruikt lessen voor feedback
- Groepen geven elkaar ook feedback
- Trots op eindproduct
- Laatste les: wat hebben jullie eigenlijk geleerd?

Valkuilen

Bij uitnodigen
gast sprekers: ***pas op***

Lijkt interessant,
niet altijd geslaagd.

Gast spreker moet ervaring
hebben met doelgroep

Gast les moet interactief
zijn

Voorbeeld:

Georgina Stevens

Sustainability: bij jou op school?

Hoe zit het bij jou op school?

Wat gebeurt er al? Van bovenaf? Van onderaf?

Wat zou je willen dat gebeurde, of gebeuren gaat?

Welke didactiek zou je kiezen?

15/20 minuten uitwisseling ervaringen in groepjes:

- heden
- wensen voor de toekomst

Duurzaamheid als *echt* vak?

‘Bedrijf in de klas’ van Martha Hoebens

NADO van Henk Tameling

neem contact met me op!

f.spee@berlagelyceum.eu

